

Naalakkersuisut fremsætter hermed følgende beslutningsforslag i henhold til § 33 i forretningsorden for Inatsisartut:

Forslag til Inatsisartutbeslutning om, at Grønlands Selvstyre tilslutter sig udkast til Anordning om ikrafttræden for Grønland af § 1 i lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne)

(Naalakkersuisoq for Erhverv, Råstoffer, Energi, Justitsområdet og Ligestilling)

Begrundelse

Anordningen er udarbejdet som led i regeringens og Selvstyrets arbejde med at udvikle danske ansvarsområder i Grønland.

Anordningen har til formål at sikre, at Tilsynet med Politiets Efterretningstjeneste (PET) også i Grønland har de rette forudsætninger for at føre en tidssvarende og effektiv kontrol, der forstærker de grønlandske borgeres retssikkerhed og tillid til efterretningstjenesterne.

De ændringer i PET-loven, der sættes i kraft ved anordningen, blev udarbejdet på baggrund af Justitsministeriets evalueringsrapport fra 2022, med bidrag fra PET, Tilsynet med Efterretningstjenesterne, uafhængige efterretningseksperter samt Institut for Menneskerettigheder og den uafhængige juridiske tænketank, Justitia. I evalueringsrapporten bemærkes det blandt andet, at Tilsynet er stærkt fokuseret på efterretningstjenesternes behandling af personoplysninger. Ved anordningens ikrafttræden ændres PET-lovens § 18, hvilket vil medføre, at Tilsynets kompetenceområde udvides fra en overvejende databeskyttelsesretlig legalitetskontrol til også at omfatte legalitetskontrol med PET's operative opgaver. Anordningen gennemfører også andre ændringer, der medvirker til, at rammerne for Tilsynets kontrol med efterretningstjenesternes aktiviteter i Grønland ensrettes med Tilsynets beføjelser i Danmark. Det er dog udelukkende bestemmelserne vedrørende Tilsynets virksomhed, kompetenceområde og beføjelser, der ændres. Anordningen indeholder således ikke bestemmelser, der øger PET's beføjelser i Grønland.

Ved PET's »operative opgaver« forstår som udgangspunkt alle de operative aktiviteter, som tjenesten udfører som led i den faktiske løsning af sine opgaver, herunder med at forebygge, efterforske og modvirke terrorisme og spionage mv., jf. PET-lovens § 1 om tjenestens opgaver. Uden for begrebet »operative opgaver« falder forhold relateret til administrative forhold, herunder personalesager vedrørende ansatte i PET samt PET's budget og regnskab.

Kontrollen med PET's operative opgaver vil have karakter af »legalitetskontrol« og dermed beskæftige sig med, om PET har handlet inden for de regler, der gælder for tjenesten. Kontrollen vil dermed omfatte PET's overholdelse af bl.a. gældende love, herunder PET-loven, administrative forskrifter, almindelige forvaltningsretlige regler og grundsætninger samt rigets internationale forpligtelser, herunder den Europæiske Menneskerettighedskonvention

(EMRK). Herudover kan Tilsynet kontrollere, om PET inden for sine operative opgaver har overholdt interne retningslinjer.

For så vidt angår områder, hvor PET er undtaget fra retsplejelovens regler, herunder om agentvirksomhed, vil Tilsynet f.eks. kunne kontrollere, om PET har hvervet og ført kilder i overensstemmelse med retningslinjer på området eller gældende regler i øvrigt, herunder EMRK, ligesom tilsynet kan kontrollere tjenestens sagsbehandling i forbindelse med kilders eventuelle erstatningskrav mv. Tilsvarende vil Tilsynet kunne føre kontrol med bl.a. PET's sletning af materiale, der stammer fra indgreb i meddelelshemmeligheden efter reglerne herom i retsplejeloven.

På de områder, hvor PET i sin efterforskning – ligesom det øvrige politi – er underlagt retsplejelovens regler, vil Tilsynet kunne føre kontrol med, om PET har ageret i overensstemmelse med en beslutning truffet af domstolene. Tilsynet vil i den forbindelse kunne efterprøve bl.a., om PET har overholdt den tidsfrist, som domstolene har fastsat for et bestemt indgreb eller lignende. Tilsynet vil ikke skulle efterprøve domstolenes afgørelser, hvilket bl.a. indebærer, at tilsynet ikke skal forholde sig til domstolenes vurderinger.

Et andet eksempel på, hvor tilsynet med Efterretningstjenesterne, med udvidelsen af kompetenceområdet, vil kunne føre efterfølgende legalitetskontrol, er PET's iværksættelse af undersøgelser af fysiske og juridiske personer efter PET-loven. Sådanne undersøgelser er reguleret i PET-lovens § 5. Tilsynet vil i den sammenhæng kunne føre kontrol med bl.a., om PET i forbindelse med vurderingen af, om en undersøgelse kan iværksættes efter PET-lovens § 5, har overholdt almindelige forvaltningsretlige regler og grundsætninger, herunder magtfordrejnings- og lighedsprincippet. I det omfang genstanden for undersøgelsen ligger inden for Tilsynets kompetenceområde, vil Tilsynet kunne foretage undersøgelse af sager, sagsforløb, problemstillinger mv., der knytter sig til forhold, der har fundet sted før anordningens ikrafttræden. Det forudsættes imidlertid, at Tilsynet alene undersøger sådanne sager mv., hvis de vurderes at have aktuel relevans for kontrollen med efterretningstjenesterne.

Anordningen indfører yderligere en § 18, stk. 2, hvorefter at Tilsynet med Efterretningstjenesterne i forbindelse med sin kontrol efter PET-lovens § 18, stk. 1, vil skulle anlægge en risikobaseret tilgang. Det bemærkes, at henvisningen til § 18, stk. 1, vil omfatte dels de tilsynsopgaver, som Tilsynet på nuværende tidspunkt er tillagt efter PET-lovens § 18, dels den efterfølgende legalitetskontrol med PET's operative opgaver, som Tilsynet fremover også vil skulle udføre. Dette indebærer, at Tilsynet i anlæggelsen af sin kontrolvirksomhed skal have lige fokus på, hvor risikoen for fejl er størst, samt graden af den skadevirkning på fysiske eller juridiske personer, som mulige fejl vil medføre, og om der er tale om systemiske fejl eller udfordringer, der vil kunne påvirke tilliden til PET's virke generelt.

Endelig vil anordningen medføre, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne kan anmode PET's interne revision om at udføre specifikke kontroller inden for enhedens kontrolområder og videreformidle resultaterne heraf til Tilsynet. Dette vil indebære, at Tilsynet i forhold til konkrete kontroller, hvor Tilsynet måtte finde det hensigtsmæssigt, vil kunne anmode PET's interne revision om praktisk at gennemføre kontrollen.

Yderligere vil Tilsynet blive bemyndiget til, hvis det ikke er muligt at oplyse sagen på anden vis, at anmode om, at relevante ledere i tjenesten mundtligt redegør for faktiske forhold af betydning for Tilsynets virksomhed, som de pågældende har ansvaret for.

Bemærkninger fra Naalakkersuisut til udkastet

Naalakkersuisut har et vedvarende ønske om at højne justitsområdet i Grønland, så det er effektivt og tidssvarende, og således bedst muligt i overensstemmelse med befolkningens ønsker og retsfølelse.

I ethvert demokratisk samfund er retsfølelsen tæt forbundet med offentlighedens kendskab til de indsatser og metoder, der indgår i myndighedernes forvaltning og beskyttelse af borgernes retssikkerhed. Det er i denne sammenhæng essentielt, at borgerne har tiltro til, at myndighederne alene inddrager relevante og saglige hensyn, og ikke benytter de beføjelser, de er betroet med, til retsstridige formål eller usaglig forskelsbehandling.

For at tilliden til efterretningstjenesterne kan bestå, er det vigtigt at værne om de myndigheder, der kontrollerer, at tjenesterne handler inden for de almindelige forvaltningsretlige regler og grundsætninger, rigets internationale forpligtelser samt de retningslinjer og den øvrige lovgivning, der gælder for tjenesten.

Som efterretnings- og sikkerhedstjeneste arbejder PET med at identificere, forebygge, efterforske og imødegå trusler mod friheden, demokratiet og samfundssikkerheden i rigsfællesskabet. Det er en vigtig samfundsmæssig opgave, som forudsætter, at PET ikke er underlagt de samme regler om offentlighed i forvaltningen som andre myndigheder.

Tilsynet med PET er derfor en nødvendig enhed, der skal styrke offentlighedens tillid til, at PET's arbejde er af en standard, der matcher deres beføjelser, og sker i overensstemmelse med de juridiske rammer, der blandt andet er fastlagt i PET-loven, Retsplejeloven og Kriminalloven. Naalakkersuisut finder det derfor også vigtigt at sikre, at Tilsynet med PET har de rette forudsætninger for at udføre dette arbejde, og støtter på denne baggrund nærværende forslag.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Justitsministeriet vurderede ved lovens vedtagelse i Danmark, at den stigning i kontrolaktiviteterne, som ændringerne ville medføre, kunne håndteres inden for PET's eksisterende ressourcemæssige ramme. De ændringer, som anordningen medfører for Grønland, må således på samme måde kunne håndteres inden for den eksisterende ramme.

Økonomiske og administrative konsekvenser for det private erhvervsliv

Ingen.

Økonomiske og administrative konsekvenser for borgerne

Ingen.

Høring

Justitsministeriet har stået for høringsprocessen i perioden 14. oktober til 11. november 2025, hvor relevante grønlandske myndigheder har været inddraget.

Bilag

1. Resume af udkast til Anordning om ikrafttræden for Grønland af § 1 i lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne).

2. Udkast til Anordning om ikrafttræden for Grønland af § 1 i lov om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne).